

Taifuunid ei jõua kunagi meieni

Tugevad tormid külastavad meid vaid aeg-ajalt. Kus on aga Eesti kõige tuulevaiksem koht?

Ain Kallis

“Kas meil on kliima soojenedes oodata ka taifuune?” päriti minult paari aasta eest. Vaat seda võib lehelugejale küll lubada – taifuunid jäävad alatiseks Vaikse ookeani piirkonda. Isegi orkaane nende klassikalises mõttes, st tugevaid troopilisi tsükloneid Atlandilt ei tohiks siiakanti kunagi jõuda.

Orkaani tugevusega puhus meil tuul vast möödunud sajandi 60ndail–70ndail. 1967. aasta oktoobris ja 1970. aasta septembris mõõdeti Kihnus ning 1969. aasta novembris Vilsandil 10 minuti keskmiseks tuule kiiruseks 34 m/s.

Kust algab torm?

Puhanguti, paarikümne sekundi vältel on esinenud muidugi palju kõvemaid tuuleile – rekordiks on 1969. aasta novembri teisel päeval Ruhnus registreeritud 48 m/s. Meenutagem veel – kurikuulsa “sajandi tormi” aegu 1967 augustis saadi tuuleiilide kiiruseks Loode-Eestis 35 m/s, veelgi tuntuma, 2005. aasta jaanuaritormi ajal küündisid tormipuhangud Kihnus 38 m/s ning isegi sisemaal (Viljandis) 29 m/s.

Eelmise aasta augustis märatsenud jubeda äikesetormi (nn derecho) ajal aga registreeriti Väike-Maarjas iilide kiiruseks 36,5 m/s.

Miks ma rõhutan tuule keskmist kiirust? Aga seepärast, et rahvusvahelise skaala kohaselt algab torm, kui 10 minuti keskmine tuule kiirus ületab 21 m/s, orkaan 32,7 m/s.

Nagu meie paduvihmad ei tekita mujal maailmas suuremat tähelepanu, nii esineb siinkandis kaunis vähe suurtorme. Äsjase Beriti/Yoda-nimelise tormi maksimaalsed tuulepuhangud olid esmaspäeva varahommikul Vilsandil kella 4 ja 6 vahel – 28,8 m/s (keskmine tuul “vaid” 20–21 m/s), Paldiskis 28 ja Loksal 27 m/s. Tuul oli üpris kõva ka sisemaal: isegi Võrus mõõdeti puhanguis 18 m/s.

Muide, kui troopilistele tormidele pannakse nimesid maailma meteoroloogiaorganisatsiooni nimekirjade alusel, siis mõned riigid panevad marudele neid ise.

Näiteks kutsuti 2005. aasta jaanuaritormi Skandinaavia maades Gudruniks, Mandri-Euroopas seevastu Erwiniks, äsjane möll kandis aga põhja pool norrakate antud nime Berit. Lõuna pool oli selle tormi ristisaks, st ostis Berliini Vabaülikoolilt nime Yoda 190 euro eest keegi Tobias Heitmann.

Kui siinseks tormide rannaks võib kutsuda Vilsandit ning Sõrvet, kus kogu aasta jooksul on tuuline, siis kliimaandmeil peaks Eesti kõige tasasem paik olema riigi lõunapiiril asuv Valga.

Mõned arvulised näitajad: aasta keskmiseks tuule kiiruseks (aastail 1971–2000) on arvatud Vilsandil

6,3 Valga 2,4 m/s vastu, maksimaalseks iiliks vastavalt 40 ja 28 m/s. Ka kõige tormisemal kuul detsembris, on saare ja piirilinna tuulte erinevus suur (keskmine Vilsandil 7,5 ja Valgas 2,7 m/s).

Õigel ajal õiges kohas

Tänavusest oktoobrist alates olukord muutus – tuule kiirused peaksid edaspidi järsult kasvama. Nimelt piirasid vaba õhu voolu ilmajaama tuulemastile puud ning majad.

Sügisest on tuuletakistus minimaalselt, sest ta asukoht viidi linna mõjust kaugemale. Ja tulemus: viimase tormi ajal oli Valgas keskmine tuule kiirus suurem kui Viljandis, Tartus või Türil.

Siit moraal: et midagi huvitavat saavutada, peab olema õiges kohas ja õigel ajal ning õigesti mõõtma. Teiseks – eks ole Valga juhtumgi antropogeenseks kliima muutmise näiteks.